

Către: Ministrul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, Adrian Chesnoiu

Director General AM PNDR, Daniela Rebega

Andrei Bălan, Șef serviciu DGDR - AM PNDR

Subject: Reacția CoalițieiPNS la evoluția recentă a Planului Național Strategic 2023-2027

34/2 februarie 2022

Stimate domnule Ministru,

Stimată doamnă Director General,

Stimate domnule Șef serviciu,

Vă scriem în calitate de membri în grupurile de lucru pentru elaborarea PNS, membri în rețelele RNDR și ENRD, reuniți în această Coaliție pentru a ne asigura că necesitățile de finanțare publică ce decurg din **criza climatică și criza pierderii biodiversității**, precum și din **situația nefastă a satului românesc și a milioanele de mici producători** care mai supraviețuiesc aici, sunt integrate totuși în acest Plan. Vă scriem astfel din nou cu speranța că de data aceasta contribuțiile și solicitările noastre vor fi tratate cu respect și luate în considerare, după ce corespondența anterioară nu a produs aproape niciun efect și niciun răspuns din partea dumneavoastră.

O parte dintre noi reprezentăm micii fermieri, țărani, și nu vedem eco-schemele și măsurile de mediu ca pe o povară, ci ca pe o responsabilitate pe care o avem față de resursele naturale folosite în activitatea noastră de producere a hranei. Suntem mari susținători ai unui model de producție agroecologic și această consultare e de mare importanță pentru noi. Cealaltă parte dintre noi suntem experți în științele naturii - ecologi, biologi, botaniști, ornitologi, dar și apicultori, și lucrăm „la firul ierbii”, în mijlocul comunităților rurale din aproape toată țara. Ideile pe care vi le înaintăm cu insistență provin astfel din nevoi specifice pe care le constatăm și se perpetuează în teren și care **nu mai suportă amânare**. Satul se golește de oameni, pajiștile noastre dispar, după ce aproape toate zonele umede din Luncă au dispărut deja, speciile valoroase devin tot mai rare și la noi, albinele mor în fața stupului sau în zbor, iar poluarea și eutrofizarea apelor sunt în creștere. Dincolo de aceste fenomene locale, schimbările climatice care se petrec la nivel global, pentru care agricultura convențională are 25% din vină sub aspectul emisiilor de gaze cu efect de seră și aproape toată vina sub aspectul degradării biodiversității¹, impun decizii curajoase din partea fiecărui stat care să ne ajute să evităm un dezechilibru climatic major și ireversibil și colapsul în lanț al (eco)sistemelor care ne țin în viață.

¹ Exemple de studii de referință despre această problemă:

- IPBES, 2019 Global Assessment Report on Biodiversity and Ecosystem Services
- IPCC 2019 Special Report on climate change, desertification, land degradation, sustainable land management, food security, and greenhouse gas fluxes in terrestrial ecosystems
- ECA's special reports on EU CAP and Biodiversity policies

Nevoile de finanțare de mai jos sunt aliniate la recomandările Comisiei Europene pentru PNS² și la noile direcții europene trasate în EU Green Deal și în componentele subsecvente - Strategia Farm to Fork și Strategia Biodiversitate 2030, la rândul lor elaborate și promovate ca răspuns la crizele prin care trecem ca societate și care pun un mare semn de întrebare în dreptul șanseii generațiilor tinere de a mai trăi în condiții sigure pe această Planetă.

În România, unul dintre drepturile fundamentale garantate prin Constituție este **dreptul la un mediu sănătos**, conform art. 35, iar impacturile asupra mediului (care este un *bun public*) generate de deciziile politice din sectorul agricol periclitează acest drept.

Trebuie să atragem atenția de asemenea asupra unei tendințe generale de reducere a numărului de beneficiari prin eliminarea fermierilor mici, a țăranilor. Lucrul acesta e contrar obiectivului din Analiza SWOT, unde se deplânge faptul că distribuția plăților directe a favorizat un număr mic, insuficient de fermieri, raportat la numărul total de fermieri din țara noastră. Astfel, în consultările din 2020 MADR se angaja să creeze mai multe oportunități pentru micile exploatații, recunoscând că țăranii și micii producători au fost excluși în mare măsură din beneficiile PAC, în mod special din Pilonul I. Concentrarea resurselor în mâinile unei minorități creează sărăcie în mediul rural, pune în pericol securitatea noastră alimentară și e împotriva direcției amintite mai sus.

Vă înaintăm astfel **următoarele solicitări și idei, în scopul unei mai bune gospodării a resurselor naturale, a serviciilor ecosistemice** de care depinde atât producția agricolă, cât și sănătatea celor din jur și a consumatorilor, dar și pentru **refacerea și menținerea vitalității rurale**. Acestea contribuie în mod direct sau indirect la toate obiectivele noii PAC și la începutul unei tranziții spre un sistem agro-alimentar mai durabil.

I. Propuneri și observații drafturi eco-scheme și intervenții de mediu și climă:

I.1 Eco-schema „Practici benefice pentru mediu aplicabile în teren arabil”

Solicităm următoarele îmbunătățiri:

- Modificarea cerinței de eligibilitate de a deține minim 10 ha teren arabil, cu parcele de minim 0,3 ha, și înlocuirea cu un prag minim de 1 hectar, cu parcele de minim 0,1 ha (punctul 5, pag. 2), așa cum este la vii, livezi, arbuști fructiferi, hamei, pepiniere pomicole și viticole.

Argument: atunci când definim pragurile trebuie să luăm în considerare realitatea rurală din România. România are cea mai mică dimensiune medie a unei exploatații agricole. Acesta trebuie să fie punctul de plecare când calculăm praguri minime ale gospodăriilor eligibile. Conform datelor MADR din analiza SWOT a PNS - 91,8% din exploatații sunt mai mici de 5 ha. Doar 0,36% reprezintă categoria fermelor cu dimensiune de peste 100 ha. Undeva la mijloc cu 7,7% se află categoria între 5-50 ha, care e relevantă pentru dimensiunea

2

https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/food-farming-fisheries/key_policies/documents/ro-swd2020_391-other-swp_ro.pdf

exploatațiilor din România.³ Condiționând aplicanții să dețină minim 10 ha arabil, MADR se adresează unui număr foarte limitat, de mai puțin de 5% din totalul numărului de agricultori activi din România. Mai mult, această limitare la 10 ha încurajează comasarea și acapararea parcelelor mici care, un prim pas de intensificare a agriculturii, ceea ce contribuie la pierderea biodiversității în habitatele agricole.

- În ce privește diversificarea culturilor în funcție de suprafață, considerăm că acest aspect nu este elaborat în mod adecvat în draft, în special în cazul suprafețelor de peste 30 ha. Acest lucru devine și mai evident în cazul fermelor mari.

Detaliere și argument: De exemplu, în cazul unei ferme de 500 ha, criteriile impun minim 3 culturi, cu maxim 75% pentru cultura preponderentă și maxim 95% pentru două culturi preponderente, însemnând că această fermă ar putea să aibă, teoretic, trei parcele, prima de 375 de ha, a doua de 100 ha, iar a treia de 25 ha. O fermă de 20 ha s-ar putea compune din două parcele/culturi, de 15 ha respectiv 5 ha. Considerăm că în cazul fermelor mari ar trebui introduse mai multe trepte (ex. 30-100 ha, 100-250 ha, 250-500 ha, 500-1000 ha, peste 1000 ha), iar numărul culturilor minime să crească cu fiecare treaptă (ex. minim 3 culturi pentru fermele între 30-100 ha, 4 pentru 100-250 ha, șamd).

O altă variantă ar putea fi stabilirea suprafeței maxime a unei culturi omogene, prin divizarea parcelelor în sub-parcele, după caz. Această suprafață maximă ar putea fi unică (ex. 22,5 ha, aferentă a 75% din 30 ha, limita maximă pentru cultura preponderentă deci implicit și pentru cea mai mare parcelă nedivizată în cazul fermelor de 10-30 ha), sau suprafața maximă ar putea crește treptat cu mărirea fermei (luând exemplul de mai sus, 22,5 ha pentru fermele 10-30 ha, 25 ha pentru 30-100 ha, 30 pentru 100-250 ha, șamd). Pentru sub-parcele adiacente cu aceleași culturi, între cele două parcele ar trebui înființată o fâșie de minim 6m pentru culturi perene. Astfel s-ar evita omogenitatea creată prin utilizarea culturilor identice pentru parcele învecinate. Prin această divizare s-ar contribui la o diversificare spațială a terenului arabil, pe departe mai eficientă din punct de vedere al OS6 decât propunerea actuală.

În forma prezentă eco-schema nu contribuie suficient la protejarea biodiversității, conservarea sau refacerea habitatelor sau a speciilor, la menținerea și crearea elementelor de peisaj sau a zonelor neproductive, cum este menționată la obiectivele specifice și transversale. Diversificarea culturilor în sine nu contribuie la protejarea biodiversității, iar minimul de 4% pentru elemente neproductive este total insuficient. Așa cum precizăm mai jos, în secțiunea dedicată GAEC-urilor, GAEC 8 ar trebui să prevadă 15% pentru elemente de peisaj/elemente neproductive, iar ceea ce depășește acest minim să fie recompensat prin această eco-schemă.

Pentru îndeplinirea obiectivului de biodiversitate asumat, se poate introduce o abordare: delimitarea parcelelor cu același culturi și învecinate cu elemente de peisaj, o măsură care de asemenea ar contribui la diversificarea spațială a terenului arabil și la asigurarea unor zone de adăpost pentru animalele sălbatice asociate terenurilor arabile (mai ales păsări care trăiesc în mediul agricol).

³ Analiza SWOT PNS – Structura exploatațiilor agricole pe clase de mărime fizică, pag. 3 – https://www.madr.ro/docs/dezvoltare-rurala/PAC_dupa_2020/2021/analiza_swot_pns-versiunea_III.pdf

- În contextul creșterii terenurilor arabile în detrimentul pajiștilor, solicităm introducerea degresivității în funcție de suprafață la terenurile arabile - la nivelul eco-schemei pentru arabil, și nu în măsurile pentru pajiști (HNV).

Argument: suprafețele de pajiști reprezintă habitate mult mai eficiente dpdv al sechestrării carbonului față de terenurile arabile. În plus, s-ar putea astfel descuraja transformarea pajiștilor în terenuri arabile, mai ales în zonele de câmpie, unde această practică este deja accentuată.

- Solicităm ca lista culturilor anuale bogate în proteină vegetală și/sau fixatoare de azot să fie completată cu ridiche albă japoneză (daikon), latir, in (de ulei), sorg (de siloz), viol etiopian, muștar, nap, trifoi de Alexandria, ovăz de nisip, borceag, trifoi persan, fasole păstăi, secară. Solicităm de asemenea excluderea florii soarelui din această listă deoarece nu contribuie la îmbunătățirea calității solului și oricum este o cultură clasică foarte răspândită în România în scop comercial.

Argument: Includerea mai multor specii în rotația culturilor poate aduce beneficii mai diversificate, în plus pe lângă fixarea azotului - îmbunătățirea structurii de sol, asigurarea unei acoperiri ridicate (în vederea diminuării uscării și a eroziunii), dezinfectarea solului, și atragerea polenizatorilor. Având la dispoziție o gamă mai diversificată de culturi eligibile, fermierul are posibilitatea de a-și planifica o rotație mai specifică locului și mai diversă în vederea atingerii diferitelor scopuri, în funcție de nevoile sale din anul respectiv, sau de a înființa culturi premergătoare. Astfel are și posibilitatea de a introduce și noi practici agricole benefice pentru natură.

- Solicităm apăsarea interzicerea folosirii chimicelor, inclusiv a erbicidelor, pe suprafața (momentan) de 4% din terenul arabil alocată elementelor neproductive (inclusiv pârlăgă), în acord cu reglementările legate de ZIE (zonele de interes *ecologic*), asimilate acum elementelor de peisaj/ne-productive, dar și în spiritul și obiectivul conceptului de „eco-schemă”.
- În contextul schimbărilor climatice și totodată luând în considerare beneficiile multiple pe care zonele umede le aduc (biodiversitate crescută, sechestrarea carbonului, reglarea microclimatului local și a umidității din sol) solicităm includerea zonelor umede/de baltire/înmlăștinire naturală în lista de elemente neproductive.

I.2 Eco-schema „Înierbarea intervalului dintre rânduri în plantațiile pomicole, viticole, pepiniere și hameisti”

Solicităm următoarele îmbunătățiri:

- În ce privește cerințele specifice, solicităm următoarea formulare: *Suprafața dintre rânduri, pe toată suprafața plantației pomicole, viticole, pepiniere și hamești trebuie păstrată înierbată sau se înierbează.*

Argument: Nu înțelegem această jumătate de măsură și logica acestei idei de a încuraja înierbarea suprafeței dintre rânduri doar în mod alternativ (un interval înierbat, unul nu). Prin păstrarea întregii suprafețe dintre rânduri înierbate, crește substanțial beneficiul scontat al eco-schemei pentru OS6.

I.3 Eco-schema „Practicarea unei agriculturi prietenoase cu mediul în fermele mici (gospodăriile țărănești)”

Solicităm următoarele îmbunătățiri:

- Extinderea listei (de la pag. 4) cu animale pe care le poate deține o gospodărie eligibilă cu toate speciile de animale care se regăsesc în gospodăriile țărănești.

Argument: Gospodăriile țărănești sunt definite printr-o diversitate sănătoasă, incluzând păsări, animale mici și animale mari. Tocmai această diversitate trebuie încurajată în continuare și recompensată, deoarece fiecare specie are un rol complementar în gospodărie, în menținerea agrobiodiversității și în securitatea alimentară. Dacă limităm accesul la această eco-schemă doar celor care dețin vaci, oi sau capre, vom exclude un număr însemnat de potențiali beneficiari, cu aportul lor. Astfel impactul unei astfel de măsuri nu va fi relevant.

- Lista de culturi furajere propuse la cerințele specifice (pag 4) să nu fie limitativă, ci să fie prezentate ca opțiuni, pentru a da posibilitatea țăranilor să vină cu specii care nu au fost incluse; nu e foarte clar dacă acea listă e o sugestie sau o condiție.

I.4 Eco-scheme abandonate

- **Pajiști.** Nu înțelegem de ce a fost eliminată eco-schema pentru „Creșterea capacității de sechestrare a carbonului pe pajiști permanente și prevenirea deșertificării”. Explicațiile oferite în timpul consultării nu ne-au mulțumit.

Pentru sechestrarea carbonului din sol, este indispensabil să conservăm pajiștile - este o prioritate la fel de importantă în lupta contra schimbărilor climatice precum păstrarea pădurilor. Capacitatea pajiștilor temperate în sechestrarea de carbon concurează cu cea a pădurilor, și este de trei ori mai mare decât a terenurilor arabile⁴. Acest aspect este de considerat mai ales în contextul OS 4: *Contribuția la atenuarea și adaptarea la schimbările climatice*, precum și la energie durabilă, având în vedere concentrația medie de carbon organic în sol din România care este estimată a fi mult sub media UE (cf. Analizei SWOT Planul Național Strategic 2021-2027, date referitoare la România din anul 2015: 21,9 g/kg, media UE: 43,1 g/kg carbon organic din sol).

E nevoie de încurajarea înființării și menținerii de pajiști în special pentru fermierii mici și mijlocii și considerăm că intervenția pentru „Pajiști cu înaltă valoare naturală (HNV)” nu este suficientă. Decizia aceasta îi lasă fără plăți pe fermierii care nu se află în zone HNV și care gestionează pășuni și fânațe, ceea ce va îi determina pe mulți dintre aceștia să renunțe la pajiști și să le transforme în arabil pentru care vor fi diferite plăți. Mai ales în acele regiuni care au rămas și fără pachete de agromediu, din cauza renunțării la acestea. Acest aspect este cu atât mai grav cu cât presiunea asupra pajiștilor este cea mai ridicată tocmai în regiunile de câmpie (Câmpia de Vest - lunca râului Tur, Câmpia Română, Dobrogea), unde până acum a existat măcar măsura 3.2. Acestea constituie, pe lângă importanța lor

⁴ <https://www.visualcapitalist.com/visualizing-carbon-storage-in-earths-ecosystems/>

din punct de vedere al biodiversității, valori culturale și peisagistice. Ar trebui deci să existe plăți speciale pentru pajiștile de câmpie, de exemplu pentru pajiștile sărăturate panonice (Bărăgan) sau pajiștile xerofile din Dobrogea: pentru regenerarea unor pajiști naturale (stepe de producție inferioară și sărături) - în foarte multe cazuri suprapășunate în interiorul siturilor N2k - este necesară reducerea încărcăturii de la 0,3 UVM/ha la 0,15 UVM/ha.

Nu în ultimul rând, menționăm că România și-a asumat prin O.U.G. nr. 34/23.04.2013 privind organizarea, administrarea și exploatarea pajiștilor permanente și pentru modificarea și completarea Legii fondului funciar nr. 18/1991 angajamentul de menținere a suprafeței totale ocupate cu pajiști permanente (înregistrate în registrul agricol) în România la data de 01.01.2007. Deși în momentul de față legislația în vigoare interzice transformarea pajiștilor în teren arabil, acest lucru nu asigură menținerea acestora. Acest lucru este dovedit de datele FAOSTAT, conform cărora între 2007–2019 în România au dispărut 46 000 ha de pajiști⁵. Conform unei alte surse, INS, între 2007-2014 România a pierdut 33064 ha de pajiști⁶. În fine, acest lucru s-a arătat și printr-un studiu elaborat pentru organizația Grupul Milvus: ponderea pajiștilor pierdute între 2012–2015 este estimată la 5,7 – 9,5%⁷. Mai mult, se observă că nici judecătorii nu sunt pregătite pentru aplicarea legislației, fiindcă un denunț legat de aratul unei pajiști (jud. Satu-Mare, nr. 343522/2018) a fost respins cu motivarea de combatere a ambroziei, deși combaterea acestei buruieni este posibilă prin metode de cosit. La fel de important este faptul că în caz de obligație de a reface o pajiști distrusă, sechestrarea din nou în sol a dioxidul de carbon ajuns în atmosferă se va produce pe parcursul mai multor decenii. Se conturează două căi pentru menținerea pajiștilor din România: extinderea capacității organelor de control și judecătorești, care se ocupă cu astfel de cazuri, sau crearea unui mediu economic în care gospodărirea pajiștilor este profitabilă. Fondurile UE pentru Planul Național Strategic vizează sprijinirea celei din urmă.

Menținerea pajiștilor are un rol important în zootehnie, un aspect important și din punct de vedere al siguranței alimentare. Acest aspect este și mai important considerând exportul de furaje și importul de carne al României. În perioada anterioară suprafețele de pajiști automat erau eligibile la un sprijin de 50–59 euro în cadrul eco-schemei de înverzire. În perioada următoare obiectivele de climă și mediu sunt mult mai accentuate, și mai ambițioase.

Având în vedere cele de mai sus și faptul că nu există plăți pentru înființarea de noi pajiști sau revenirea la acest tip de folosință a terenului (de la arabil la pajiște, mai ales fâneață), solicităm reintroducerea unei eco-scheme sau intervenții pentru pajiști și supunerea acestora consultărilor, pentru o targetare corectă și eficientă; iar nivelul plății în cazul pajiștilor să fie cel puțin echivalent cu nivelul quantumului pentru teren arabil, pentru prevenirea conversiei.

- **Rotația culturilor.** Nu înțelegem de ce a fost eliminată și eco-scheme pentru „Rotația culturilor în teren arabil”. Explicațiile oferite în timpul consultării nu ne-au mulțumit. Este puțin spus că GAEC 7 este actualmente insuficient (necesitând creșterea perioadei minime de rotație la 2 ani), dacă eliminăm și

⁵ <https://www.fao.org/faostat/en/#data/RL>

⁶ <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>

⁷ https://pajisti.milvus.ro/static/download/grassland_conversion_final_20211116.pdf

sprijinul financiar pentru încurajarea acestei practici ne vom confrunța cu aceleași probleme recurente cu bolile și dăunătorii și vom accentua fenomenul existent de degradare a solului. Astfel, pentru toate beneficiile indiscutabile ale rotației culturilor - de la sănătatea solului la controlul bolilor și dăunătorilor (cu necesara reducere a dependenței de pesticide, așa cum prevede și Strategia Farm to Fork) - solicităm reintroducerea acestei eco-scheme - ori separat, ori ca parte a eco-schemei „Practici benefice pentru mediu aplicabile în teren arabil”.

I.5 Interventia „Creșterea animalelor de fermă din rase locale în pericol de abandon”

Solicităm următoarele îmbunătățiri:

- Includerea unor rase de animale tradiționale pe lista raselor locale în pericol de abandon: bruna de Maramureș, sura de stepă (bovine), respectiv huțul și nonius (la ecvide), care sunt foarte rare, lista fiind deschisă pentru orice specii și rase de animale tradiționale, care se regăsesc în gospodăriile țărănești sau se află în pericol de abandon.

Totodată solicităm ca această intervenție să fie extinsă și către sectorul vegetal, sau elaborarea unei intervenții separate, care să includă soiuri și populații locale de cereale, legume, plante aromatice, pomi fructiferi și vița de vie.

Argument: La nivel național, în mediul rural, există un fenomen foarte extins și totodată în creștere de cultivare, multiplicare, utilizare și schimb a acestor soiuri vechi, precum și cunoștințe și practici tradiționale asociate cu aceste soiuri. Principalele motive pentru care țărani și micii producători aleg să folosească aceste soiuri sunt:

- capacitatea acestora de a răspunde eficient crizei climatice (sunt rezistente la secetă, la diferite boli și dăunători),
- productivitatea crescută în condiții de utilizare scăzută de chimicale (produse de protecția plantelor),
- calitățile nutritive extrem de ridicate ale produselor care provin din soiurile locale și pretarea acestora la cultura culinară tradițională,
- interesul în creștere din partea consumatorilor pentru produse care provin din aceste soiuri locale, ceea ce generează oportunitate economică.

Caracteristicile soiurilor locale, vechi sunt în perfectă armonie cu obiectivul de protejarea biodiversității, îmbunătățirea serviciilor ecosistemice și conservarea habitatelor și a peisajelor. Sursa de material genetic vegetal tradițional provine atât din comunitățile rurale, in situ, cât și din băncile de gene de la Suceava, Buzău sau colecții aflate în administrarea diferitelor universități sau chiar muzee naturale - o sursă bogată de soiuri tradiționale.

I.6 Interventia „Pajiști cu înaltă valoare naturală (HNV)”

Solicităm următoarele îmbunătățiri:

- Exceptarea de la degresivitate a pășunilor comunale. Pășunile comunale, dacă nu sunt arendate și se află în administrarea completă a autorităților locale, ar trebui să beneficieze de plata integrală. Pășunile comunale au mulți beneficiari și au suprafețe destul de extinse. Multe dintre acestea depășesc 50 ha, pragul de la care începe aplicarea degresivității și s-ar reflecta negativ asupra comunităților locale. Considerăm că degresivitatea ajută producătorii mici și mijlocii deoarece echilibrează un pic balanța distribuirii resurselor, dar pășunile comunale ar trebui exceptate de la acest calcul.
- Eliminarea plafonării plăților din variantele 2 și 3 - fermierii trebuie să poată accesa plăți pentru aceste agroecosisteme valoroase și la peste 200 ha (varianta 2), respectiv și la 150 ha (varianta 3), chiar dacă un procent mai mic, precum este cazul celor de la varianta 1 care pășunează peste 100 ha.
- Interzicerea pășunatului pe timpul iernii, care e o practică contraindicată din punctul de vedere al utilizării sustenabile a pășunilor.

Argument: Întreruperea pășunatului pe timpul iernii este o practică tradițională atât în regiunea colinară, cât și montană, și are scopul de a asigura o perioadă de regenerare pentru vegetație și de asemenea protecția solului împotriva tasării și eroziunii. Totodată, perioadele cu mai multe precipitații în perioada de iarnă rezultă într-o umiditate mai ridicată a solului, mult mai predispus la târlit și tasat în zonele tranzitate. Suprafețele neacoperite rezultate în urma suprasolicitării în perioada de iarnă contribuie la accentuarea eroziunii, la instalarea speciilor ruderales (buruieni de pășune), sau la răspândirea unor specii nefavorizate de animale. Introducerea unor perioade de regenerare în perioada de iarnă (de altfel, conform tradițiilor nu se pășuna de la ziua Sf. Dumitru până la Sf. Gheorghe: 26 oct.-23 apr.) ar contribui semnificativ atât la menținerea biodiversității și productivității pășunilor, cât și la capacitatea pășunilor de atenuare a efectelor negative ale schimbărilor climatice.

- Intervenția nu se adresează diferitelor tipuri de pajiști (cu diferite productivități, datorită diferitelor stațiuni), atât la nivelul pășunilor, cât și la nivelul pajiștilor cu folosință mixtă, astfel nu contribuie suficient la diversificarea peisajului, aspect-cheie în conservarea biodiversității:
 - pentru pajiștile extrazonale (ochiuri de stepă) este indicată includerea posibilității de scădere a încărcăturii la 0,2 UVM/ha pentru evitarea suprapășunatului - în cazul acestor habitate răspândirea tufărișurilor poate fi menținută printr-o curățare minimă a pășunii;
 - dacă recomandările amenajamentului pastoral au puterea de a suprascrie încărcătura maximă admisă (peste 1 UVM/ha), atunci ar fi firesc ca în caz similar să se poată scăde încărcătura minimă sub 0,3 UVM/ha dacă amenajamentul recomandă acest lucru;
 - perioadele de cosit definite nu contribuie adecvat la diversificarea habitatelor de fânațe și nu țin cont de diferitele niveluri de productivitate ale tipurilor de pajiști; de asemenea, nu se ține cont de anumite tradiții locale, adaptate la diferitele tipuri de pajiști. Astfel nu sunt considerate pajiștile mezofile de productivitate ridicată, care permit o coasă timpurie la sfârșitul lui mai (care sporește înflorirea speciilor sălbatice) și nici pajiștile care găzduiesc o faună deosebit de importantă, și din această cauză necesită o coasă târzie (august) - de exemplu habitatele de *Crex crex*.
Recomandăm astfel introducerea unor variante („meniu”) de metode de gestionare a pajiștilor (în ce privește cositul și pășunatul), ținând cont de aceste specificități locale, astfel încât fermierul să aibă posibilitatea să aleagă și să beneficieze de sprijin cu diferite structuri de fermă.

I.7 Intervenția „Agricultură ecologică – conversie”

Ne alăturăm celor care solicită încurajarea creșterii suprafețelor certificate ecologic, prioritizând micii producători pentru a evita monoculturi pe suprafețe mari. Totodată susținem sprijinirea infrastructurii de procesare pentru produsele ecologice, la care să aibă acces și micii producători, pentru a adăuga valoare producției și pentru a facilita accesul la piață. Pentru a rezolva limitările de buget, solicităm mutarea conversiei (sau mentenanței) agriculturii ecologice înapoi în Pilonul I și alocarea de fonduri corespunzătoare unor obiective de dezvoltare a acestui sector, pe principiile enumerate.

I.8 Intervenția „Culturi verzi”

Solicităm următoarele îmbunătățiri:

- Eliminarea erbicidării. Aceasta **nu** este o activitate acceptabilă într-o intervenție de agro-mediu și este contrară argumentației din preambul, cât și din Analiza SWOT despre efectele agriculturii intensive și extinderea practicilor asociate cu aceasta.
- Termenul de 30 septembrie pentru înființarea culturilor verzi ni se pare prea timpurie. Ce se întâmplă cu culturile de porumb și floarea soarelui, care se recoltează după această dată? Nu vor avea posibilitatea să aplice pentru pachet cu acele parcelele? Apoi, fermierii care nu dispun de cunoștințele teoretice referitoare la importanța acoperirii solului cu strat vegetal au posibilitatea de a încorpora cultura în momente nepotrivite. Pentru excluderea acestei posibilități este indicat stabilirea unui termen minim pentru care cultura verde trebuie menținută pe terenul arabil.
- Solicităm includerea în lista culturilor eligibile a următoarelor plante: ridiche albă japoneză (daikon), in (de ulei), sorg (de siloz), phacelia, viol etiopian, nap, trifoi de Alexandria, ovăz de nisip, hrișcă, borceag, trifoi persan, fasole păstăi, secară, mazăre de toamnă. Includerea unor specii suplimentare în lista culturilor verzi poate aduce beneficii mai diversificate în plus pe lângă acoperirea terenului, precum fixarea azotului, îmbunătățirea structurii de sol, unele au efect de dezinfectare a solului și/sau atrag polenizatori. Astfel va exista posibilitatea de a introduce și noi practici agricole benefice pentru natură. În acest sens, ar putea fi introdus un nivel superior la angajamentului, unde să fie recompensată folosirea de mixturi de diverse soiuri (minim 3 specii/soiuri), pentru o mai bună acoperire a solului și pentru combinarea diferitelor efecte benefice.

I.9 Intervenția „Plăți pentru angajamente de silvo-mediu și climă”

Solicităm următoarele îmbunătățiri:

- Pachetul 1 – eliminarea restricției de a interveni cu lucrări de conservare – în forma actuală nu este atractivă și pachetul nu-și îndeplinește scopul deoarece proprietarii cu păduri în T II nu aplică.
- Adăugarea unui pachet prin care beneficiarii să primească o plată pentru că lasă în parchetele de exploatare biomasa forestieră (resturi de exploatare – crăci și vârfuri); acestea au rol deosebit, fundamentat științific, pentru sol, mediu și biodiversitate.

I.10 Intervenția „Investiții în tehnologii forestiere care îmbunătățesc reziliența și valoarea de mediu a ecosistemelor forestiere”

Solicităm includerea unui pachet pentru depozite și platforme primare și infrastructură pentru incendii de pădure (ex. șanțuri de minim sanitar).

I.11 Intervențiile M10 abandonate

Considerăm că ați renunțat ușor la aceste măsuri. Din fericire, în România încă supraviețuiesc specii periclitare la nivel global sau european, care fac parte din patrimoniul nostru natural. Nu putem trece cu vederea peste ocrotirea acestora. Într-adevăr, mai multe dintre aceste pachete de agro-mediu nu au avut succesul dorit, însă asta se datorează, printre altele, și faptului că plățile calculate nu au acoperit pierderile pe care fermierii le aveau în baza restricțiilor (de exemplu agricultură ecologică în cazul pachetului 9.1. terenuri arabile importante pentru *Aquila pomarina*), sau faptului că acolo unde se găsesc mai multe specii-țintă a fost posibilă accesarea unui singur pachet. Considerăm că măcar o parte din aceste pachete, precum subpachetul 3.2 și subpachetul 11.2, ar trebui păstrate și îmbunătățite în așa fel încât să fie potrivite atât pentru protecția speciilor, cât și pentru structura fermelor, și deci mai atractive pentru fermieri. Foarte multe specii de păsări care trăiesc în mediul agricol prezintă tendințe populaționale de scădere drastică. Odată cu dispariția măsurilor de agro-mediu disponibile în majoritatea zonelor de câmpie, un astfel de sistem va determina mulți fermieri să renunțe la pajiști și să le transforme în teren arabil, accelerând fenomenul de pierdere a biodiversității.

II. Lacune majore:

Considerăm în continuare necesară includerea în PNS a următoarelor intervenții, cel puțin ca intervenții-pilot, cu un buget calibrat măcar pentru testarea lor, ca un prim pas în realizarea unor schimbări sistemice în ciclul financiar post-2027, cu beneficii pentru toate părțile interesate:

1. *Intervenție pentru creșterea rezilienței agriculturii față de schimbările climatice prin refacerea, conservarea și valorificarea durabilă a zonelor umede din Lunca și Delta Dunării.* V-am pus deja la dispoziție, la sfârșitul lunii noiembrie⁸, o propunere de fișă detaliată a unei astfel de intervenții și putem să v-o trimitem din nou.
2. *Intervenție pentru implementarea plăților Natura2000 pentru habitatele forestiere de interes comunitar,* pentru care există deja toate informațiile necesare în studiul realizat la nivelul Ministerului Mediului și pentru care dorim să vă propunem un draft deja elaborat în baza acestui studiu.
3. *Intervenție pentru practici agricole benefice pentru polenizatorii domestici și sălbatici.* V-am pus deja la dispoziție, la sfârșitul lunii noiembrie⁹, o propunere de fișă detaliată a unei astfel de intervenții și putem să v-o trimitem din nou.
4. *Intervenție pentru protecția pajiștilor permanente cu arbori seculari („woodpasture”).*
5. *Intervenție pentru implementarea sistemului de plăți compensatorii bazat pe rezultate (Result-Based Agri-environment Payment Schemes, RBAPS) pentru pajiștile permanente (în special pentru fânețele permanente).* Propunem o intervenție-pilot pentru zonele cu o biodiversitate ridicată - “*biodiversity hotspot*”, prin folosirea metodologiei „prezență-absență” a unor indicatori floristici care arată valoarea ecologică sau diferite practici agricole implementate pe parcela din angajament.

⁸ Adresa 379/26.11.2021

⁹ Adresa 379/26.11.2021

III. Alte aspecte:

● GAEC-uri

- GAEC1 („menținerea pajiștilor permanente”) trebuie definit mai specific în cazul României, să se refere la suprafața de „pășuni și fânețe”, nu la nivel general de „pajiști” și să se calculeze la nivel de fermă, nu la nivel național, pentru a opri fenomenul de pierdere a fânețelor.
- GAEC4 („benzi-tampon”) trebuie să prevadă un regim de non-intervenție (neproductiv) pentru benzile de protecție a apelor instituite prin această obligație, pentru a-și îndeplini scopul.
- Introducerea și menținerea prin GAEC2 („protejarea zonelor umede și a turbăriilor”) și/sau GAEC8 („zone sau elemente neproductive pentru biodiversitate”) a zonelor umede și zonelor cu umiditate crescută (fenomene de înmlăștinire/băltire) existente pe terenurile agricole și identificate prin analiza imaginilor satelitare a terenurilor agricole (inclusiv terenuri din lunci transformate din zonă umedă în teren agricol din 1990 până în 2018, evidențiate prin Corine Land Cover).
- GAEC7 („rotația culturilor”) trebuie să prevadă o reală rotație a culturilor, pe un interval de minim 2 ani.
- GAEC8 trebuie să prevadă 15% pentru zone naturale neproductive și elemente de peisaj pe toate terenurile agricole, pentru a avea efectul scontat, conform recomandărilor științifice¹⁰. Aceste elemente de peisaj și habitatele semi-naturale nu numai că găzduiesc floră și faună importantă din punct de vedere al funcționării (agro)ecosistemului, dar contribuie semnificativ și la sechestrarea carbonului în sol, protecția împotriva eroziunii, polenizarea și păstrarea diversității de genofond.

În plus, solicităm la acest GAEC8 înlocuirea termenilor vagi și interpretabili de „program ecologic consolidat”/„sistem ecologic îmbunătățit”, imposibil de monitorizat în teren, cu traducerea corectă a textului Regulamentului european pentru acest GAEC - „eco-schemă”. De asemenea, solicităm excluderea din lista cu zone/elemente neproductive a speciilor forestiere cu ciclu scurt de *producție*, care ar avea un evident scop productiv contradictoriu acestui GAEC; în ce privește culturile fixatoare de azot, acestea se supun unei reglementări care a fost omisă în transpunerea Regulamentului european - „minim 7% [pentru elemente ne-productive] din terenul arabil al unei ferme atunci când cuprinde și culturi fixatoare de azot, cultivate fără utilizarea produselor de protecție a plantelor, din care 3% vor fi pentru pârloagă sau elemente neproductive”.

- GAEC9 („pajiști permanente”) trebuie să interzică conversia/aratul tuturor pajiștilor permanente, nu numai a celor „sensibile” din siturile Natura 2000. Pierderea pajiștilor, consemnată cu cifre la pag 6 a prezentei scrisori, este una imensă din punct de vedere al biodiversității, stocurilor de carbon, producției de alimente de origine animală și culturii agricole rurale, și un factor de vulnerabilitate la toate provocările de mediu și de piață pe care le cunoaștem.

● Alocare fonduri

Având în vedere limitările de buget, susținem următoarele soluții la îndemâna Ministerului:

- Folosirea instrumentului plafonării plăților directe (a „marilor averi” din sectorul agricol), conform cu Art. 17 din Regulamentul UE („Plafonarea și degresivitatea plăților”), așa cum și-a propus și Spania¹¹;

¹⁰ https://www.encanetwork.eu/fileadmin/inhalte/enca/pdf/2020_non_productive_agriland_information.pdf

¹¹ PNS Spania, deus la Comisia Europeană:

https://www.mapa.gob.es/es/pac/post-2020/version-inicial-del-plan-estrategico-de-la-politica-agraria-comun-para-espana-pepac_tcm30-582410.pdf - vezi pag 159

- Împărțirea fondurilor pentru agricultură ecologică (conversie și respectiv mentenanță) între cei doi piloni, conform cu propunerile inițiale ale MADR, din luna noiembrie 2021.
- **Eligibilitate**
- Modificarea O.M.A.D.R. nr. 619/2015 - Art. 10 („nu sunt incluse în hectarul eligibil suprafețele compacte sau însumate mai mari de 100 metri pătrați care nu sunt folosite pentru activități agricole, cum ar fi vegetația forestieră”) pentru a permite o marjă de flexibilitate și o acoperire de până la 20% din totalul suprafeței agricole cu vegetație lemnoasă/forestieră, iar pentru vegetația forestieră cu consistența peste 0.4 (păduri) solicităm introducerea unei *plăți compensatorii în măsura de silvo-mediu care să permită păstrarea acestor ecosisteme*, cu condiții minime de management durabil (cu posibilitatea de recoltare a masei lemnoase în limita de sustenabilitate).
- Obligativitatea studiilor agro-chimice pentru toți beneficiarii eligibili pentru plăți din Pilonul 1 și Pilonul 2.
- Includerea condiționalității sociale în acordarea de plăți directe, în linie cu Art 14 din Regulamentul CAP („Social conditionality”), pentru a pune capăt degradării accelerate a drepturilor omului în sectorul agricol, aliniind astfel PNS și cu standardele minime enunțate de Organizația Mondială a Muncii. Conform acordurilor cu Consiliul UE¹² și recomandărilor Parlamentului European¹³, este necesară impunerea elementelor de drept social și dreptul muncii, pentru a primi plăți directe. Dintre cele mai importante drepturi care trebuie reabilite în sectorul agricol enumerăm: drepturilor muncitorilor agricoli (inclusiv sezonieri și/sau migranți) la condiții de muncă sigure, de a beneficia de asigurări sociale și de sănătate, de a se asocia și a se auto-reprezenta, totodată eliminând orice formă de discriminare și exploatare. Producătorii și muncitorii agricoli români au nevoie de această condiționalitate socială mai mult decât oricine, datorită faptului că România are cel mai mare număr de muncitori agricoli din UE (atât domestici, cât mai ales migranți sezonieri).

Așteptăm cu interes înglobarea observațiilor noastre într-o versiune îmbunătățită a PNS-ului și vă stăm la dispoziție pentru detalii suplimentare.

Cu considerație,

Membrii Coaliției PNS:

EcoRuralis

Fundația ADEPT

Grupul Milvus

Romapis

WWF-România

¹² Comunicare acord politic între Consiliul UE și Parlamentul UE - 25 iunie 2021:

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/ro/IP_21_2711

¹³ Raport INI referitor la o strategie „De la fermă la consumator” pentru un sistem alimentar echitabil, sănătos și ecologic

https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2021-0271_RO.html